# SUOMEN LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN KAIVOSTOIMINNALLE RAJAT KANSALAISALOITETTA (KAA 1/2022 VP)

Suomen Luontopaneelin kiittää lausuntopyynnöstä koskien kaivostoiminnalle rajat kansalaisaloitetta. Aloitteen tavoitteena on määritellä alueet, joilla kaivostoiminta ja malminetsintä tulisi kieltää. Tarkoituksena on turvata alueiden luonnon monimuotoisuus, vesistöjen hyvä tila, sekä kulttuurilliset arvot.

Luontopaneeli on lausunut syksyllä 2022 hallituksen esityksestä kaivoslain muuttamiseksi (HE 126/2022 vp). Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen eli luontokadon pysäyttäminen on YK:n biodiversiteettisopimuksen, EU:n ja Suomen biodiversiteettistrategioiden sekä Sanna Marinin hallitusohjelman tavoite (EU 2020, CBD 2016, Valtioneuvosto 2012 ja 2019). Tavoitteen saavuttaminen edellyttää sitoutumista luonnon kokonaisheikentymättömyyteen, joka tarkoittaa, että ekosysteemien tilaa ei heikennetä nykyisestä. Kaivoslaki on yksi suoraan Suomen luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavista laeista. Uhanalaisia lajeja ja luontotyyppejä koskevat selvitykset osoittavat, että kaivostoiminta on aiheuttanut tai tulee aiheuttamaan uhkaa lukuisille vaarantuneille ja uhanalaisille lajeille (Hyvärinen ym. 2019) ja luontotyypeille (Kontula & Raunio 2018). Esimerkiksi suoluonnon osalta kaivostoiminta on yksi merkitykseltään kasvavista uhista (Kontula & Raunio 2018).

Hallituksen esityksessä kaivoslaiksi ensimmäisenä lausuttuna tavoitteena on ympäristönsuojelun tason parantaminen. Vaikka hallituksen esityksessä on useita tärkeitä ja kannatettavia muutoksia, Luontopaneeli katsoo, ettei esitetyssä kaivoslain osittaisuudistuksessa ole ympäristönsuojelun tason parantamista tai luonnonvarojen käytön kestävyyttä sisällytetty läpäiseviksi periaatteeksi kaivoslainsäädäntöön. Myös Suomen ympäristökeskuksen (2021) kaivoslain uudistuksen ympäristö- ja ilmastovaikutusten arvioinnissa todetaan, että uudistuksen myönteiset vaikutukset ympäristöön ja ilmastoon ovat verrattain vähäisiä eikä muutosten voi nähdä juurikaan parantavan ympäristönsuojelun tasoa voimassa olevaan kaivoslakiin verrattuna.

Luontopaneeli nosti kaivoslakia koskevassa lausunnossaan esille tarpeen kieltää kaivoslaissa luonnonsuojelulain esitystä vastaavasti malminetsintä ja kaivosvaraukset kaikilla luonnonsuojelulain mukaisilla suojelualueilla, mukaan lukien Natura 2000 -alueilla. Samaa rajausta kaivostoiminnalle ehdotetaan myös kaivostoiminnalle rajat kansalaisaloitteen kaivostoiminnalta kiellettyjen alueiden listan kohdissa 1-3. Tämänhetkisessä hallituksen esityksessä kaivoslain muuttamiseksi malminetsintä ja kaivosvaraukset ovat kiellettyjä vain kansallis- ja luonnonpuistoissa.

Kansalaisaloitteessa pyydetään lisäksi ”eduskuntaa määrittämään kohteittain myös sopivat suojaetäisyydet riittävällä tarkkuudella”. Luontopaneeli pitää tätä erittäin toivottavana, sillä suoran haitan lisäksi kaivostoiminnasta syntyy epäsuoraa luontohaittaa useiden satojen metrien jopa kilometrin etäisyydelle kaivoksen varsinaisesta sijainnista. Yleisesti ottaen Luontopaneeli pitää tärkeänä kaikkien suorien ja epäsuorien luontohaittojen huomioimista erilaisten toimintojen vaikutuksia pohdittaessa ja huomauttaa, että luonnonsuojelulaissa

määritelty heikentämiskielto koskee myös Natura 2000 –verkostoon kuuluvan alueen ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa.

Luontopaneeli katsoo, että myös Suomen maailmanperintökohteet ja saamelaisten kotiseutualue pitäisi jättää malminetsinnän ja kaivostoiminnan ulkopuolelle kulttuurillisten arvojen, ihmisoikeuksien ja luonnon monimuotoisuuden suojelemisen vuoksi. Myös muut kansalaisaloitteessa esitetyt rajaukset voivat olla perusteltuja, mutta näistä paneeli ei ole muodostanut kantaa.

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Jaana Bäck, Janne Kotiaho, Ilona Laine, Minna Pappila ja Outi Silfverberg.

Viitattu kirjallisuus:

Euroopan komissio. 2020. EU:n biodiversiteettistrategia vuoteen 2030. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_fi.

Convention on Biological Diversity (CBD). 2016. Aichi-tavoitteet: https://www.cbd.int/sp/targets/.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). (2018). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Suomen Luontopaneelin asiantuntija lausunto kaivoslaista (HE 126/2022 vp) ympäristövaliokunnassa 6.10.2022. Kirjallinen asiantuntijalausunto löytyy: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2022-AK-48597.pdf ja kuulemisen taustamateriaali: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2022-AK-48598.pdf.

Suomen Ympäristökeskus 2021. Kaivoslain uudistuksen ympäristö- ja ilmastovaikutusten arviointi. Muistio 20.9.2021. https://tem.fi/documents/1410877/21353824/Kaivoslain+uudistuksen+vaikutusarvio+20092021+SYKE.pdf/3922f4ae-0ef8-e696-7b67-fb3a4f960854/Kaivoslain+uudistuksen+vaikutusarvio+20092021+SYKE.pdf?t=1632474328928.

Valtioneuvosto 2012. Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi. Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiasta vuosiksi 2012–2020. http://www.ym.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Strategia_ja_toimintaohjelma.

Valtioneuvosto. 2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019. https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma.